

A The Use of Visual Arts in Raising Awareness among the Audience About Colorectal Cancers

Somayeh Zarei¹, Shahram Manoochehry^{2*}

¹ Doctoral student of Art Research, Faculty of Arts, Department of Art Research & History, University of Tarbiat Modares, Tehran, Iran

² Associate Professor, Department of General Surgery, Faculty of medicine, Department of Medical Sciences, University of Baqiyatallah, Tehran, Iran

* Corresponding Author, shahram.manoochehry@yahoo.com

ARTICLE INFO ABSTRACT

IRA, 2024

VOL. 2, Issue 2, PP, 1-18
Receive Date: 07 December 2024
Revise Date: 15 December 2024
Accept Date: 20 December 2024
Publish Date: 20 December 2024

Original Article

KEYWORDS: Body awareness; Visual Arts; Colorectal; Audience; Art and Medicine

Introduction: The prevalence of colorectal diseases, including colorectal cancer, is increasing day by day, and the average age of onset is decreasing. Raising public awareness to prevent and recognize this disease significantly impacts and reduces the morbidity and mortality of affected individuals. One way to raise awareness is to represent the concept of the disease through works of art, especially visual arts such as painting, sculpture, photography, and installation. Medicine and art share common goals in some areas, such as anatomy, where both artists and physicians seek to understand the body's anatomy. Just as Renaissance artists like da Vinci and Michelangelo played a role in the development of anatomy with their experiences, and since then, the proportions of the human body have become important in art academies; art can be used as a tool to inform the public about internal body anatomy and the recognition of diseases such as colorectal cancer. Therefore, this research emphasizes the concept of a conscious body, assuming the content of a work of art about understanding body anatomy with the goal of recognizing a type of disease for the audience, it leads to prevention and addresses the relationship between form content and the transmission of health messages in works of art. With the question of how awareness of colorectal cancer is represented through works of art, with the goal of correctly conveying health-oriented messages and awareness about internal organs and colorectal cancer, in the stages of conducting the research, the disease under study is first introduced, then the representation of the concepts of the disease through painting, sculpture, installation, and photography is described and analyzed.

Background: The use of fine arts in medicine has a long history; however, there are still gaps in the awareness and connection between art and medicine. Most interdisciplinary research has been conducted in the field of art therapy or the use of creative arts in medical education. However, no independent research has been conducted on the use of visual arts in medicine to raise public awareness with an emphasis on the disease.

Research Methodology: This is a qualitative, descriptive-analytical study with an interdisciplinary approach between art and medicine, focusing on the central phenomenon of internal body anatomy related to colorectal cancers. Data collection includes field notes based on observation, interviews, visual and textual data, and library research. Realistic images taken after surgery are used as exemplary samples for description and analysis in artworks, in raising public awareness, and in emphasizing thematic analyses. The statistical population consists of patients with colorectal cancer, and purposive sampling is used by selecting desirable samples from images taken after surgeries that have the potential to convey the message of body awareness through works of art.

Cite this article:

Zarei, S. and Manoochehry, S. (2024). The Use of Visual Arts in Raising Awareness among the Audience About Colorectal Cancers. *Interdisciplinary Researches of Art*, 2(2), 1-18. doi: 10.22124/ira.2024.29189.1041

Discussion and Analysis: Cancer, as a complex issue, has led to the discovery of new methods for diagnosis and treatment with advancements in technology and medical science. However, awareness of this disease is not sufficient. The concepts of this disease can be represented in various forms within the visual arts, including painting, sculpture, and photography. These artworks, as a means of communication, convey the concept of the disease to the audience; therefore, the representation of the form and content of colorectal cancer in artworks is the artist's manipulation of objects, events, and situations in a physical, real, mental, imaginative, thematic (title of a work), painting (for narrative and description), sculpture or visual arts (plastic) in three-dimensional space, construction of structures (construction) from various materials, and photographic media in the realm of information. In this research, the emphasis is on the content of the selected images, what they aim to show, and as a visual message for understanding internal organs and cancer that can be used in visual arts and other artworks. Medical trainers can use visual arts for various purposes as a tool such as strengthening trainees' skills in observation, description, critical thinking, and communication. Painting, sculpture, and installation can also be a medium for representing internal organs. Artists, alongside physicians, can create artworks with medical themes about specific diseases with the aim of combating public ignorance of diseases that can be reduced by prevention. Statistical and medical data, along with artworks, have a greater impact on persuading the audience and are a better tool for awareness and prevention. Of course, artworks must be a representation of correct reality, and this can be achieved through communication with colorectal physicians and surgeons, which is the subject of this research, and direct communication with patients who have had these experiences. Ultimately, it can be concluded that all forms of art have the ability to positively influence the viewer's perspective and attention in conveying messages about disease and health.

License

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

Copyright © Authors

کاربرد هنرهای تجسمی در آگاهی به مخاطب درباره سرطان‌های کولورکتال

سمیه زارعی^۱، شهرام منوچهری^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری پژوهش هنر، گروه پژوهش و تاریخ هنر، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۲. دانشیار بخش جراحی عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: shahram.manoochery@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>پژوهش‌های میان‌رشته‌ای هنر، ۱۴۰۳ دوره ۲، شماره ۲، صفحات ۱-۱۸ تاریخ دریافت: ۱۷ آذر ۱۴۰۳ تاریخ بازنگری: ۲۵ آذر ۱۴۰۳ تاریخ پذیرش: ۳۰ آذر ۱۴۰۳ تاریخ انتشار: ۳۰ آذر ۱۴۰۳</p> <p>مقاله پژوهشی</p> <p>کلیدواژه‌ها: بدن آگاهی، هنرهای تجسمی، کولورکتال، مخاطب، هنر و پزشکی</p>	<p>سلامت در جامعه، روندی در حال تغییر است که پیوسته باید موردتوجه قرار گیرد و دنبال راهکاری برای بهبود وضعیت سلامت جامعه بود. سرطان‌های کولورکتال (CRC) از سرطان‌های شایع در بین مردان و زنان است، شیوع این بیماری در حال افزایش و میانگین سن بروز آن کاهش یافته و بار اقتصادی و اجتماعی آن در حال حاضر سنگین و رو به شدت یافتن است، بنابراین آگاهی‌دادن به مردم برای پیشگیری و شناخت این نوع بیماری، مراحل تشخیص، عوارض ناشی از درگیرشدن و آسیب‌های مبتلا شدن به آن برای بیمار و خانواده او، می‌تواند مؤثر باشد. یکی از راهکارهای آگاهی‌دادن، بازنمایی مفهوم این روند بیماری از طریق آثار هنری است. هنر در پزشکی می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای آموزش سلامت و انتقال پیام آموزشی و توضیحی به مخاطب موردتوجه باشد. بیماران دارای سرطان کولورکتال، قصه‌های دراماتیکی دارند که داستان آن‌ها، می‌تواند سوژه مناسبی برای آثار هنری از جمله هنرهای تجسمی باشد که ضمن آگاه‌سازی و آموزش، می‌تواند به خلق صحنه‌های احساسی ماندگار منجر شود. علاوه بر آن آگاهی مخاطب از آناتومی بدن خود می‌تواند عاملی برای پیشگیری و مراقبت باشد. به همین منظور در این پژوهش به این پرسش پاسخ داده می‌شود که آگاهی از سرطان‌های کولورکتال از طریق آثار هنری چگونه بازنمایی می‌شود؟ با این هدف که؛ انتقال پیام‌های سلامت‌محور و آگاهی درباره این نوع بیماری به شکل درستی ارائه شود. این پژوهش کیفی، روش تحقیق توصیفی-تحلیلی با رویکرد میان‌رشته‌ای و گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، مشاهده و مصاحبه است. محتوی این بیماری، درگیرشدن بیمار، نوع جراحی توسط جراح کولورکتال، تصاویر واقع‌گرایانه، به‌عنوان نمونه مثالی جهت توصیف و تحلیل در آثار هنری استفاده شده است. درنهایت این نتیجه حاصل می‌شود که هرگونه از آثار هنری توانایی تأثیر مثبت در نگاه مخاطب و توجه بیننده در انتقال پیام درباره بیماری و سلامت دارند.</p>
<p>ارجاع به این مقاله: زارعی، سمیه و منوچهری، شهرام. (۱۴۰۳). کاربرد هنرهای تجسمی در آگاهی به مخاطب درباره سرطان‌های کولورکتال. پژوهش‌های میان‌رشته‌ای هنر، ۲(۲)، ۱-۱۸. doi: 10.22124/ira.2024.29189.1041</p>	

مقدمه

در رابطه پزشکی و هنر، یونانیان در اطلاق واژه هنر، هر عمل نیازمند به مهارت را هنر می‌دانستند و به این معنا پزشکی نیز هنر بود (Carrol, 2018, 36). از طرفی پزشکی و هنر هدف مشترک دارند، هر دو آنچه طبیعت نمی‌تواند به پایان برساند را برای رسیدن به ایدئال و خلاقیت تکمیل می‌کنند و محوریت هر دو «توجه» است. توجه پزشک به بیمار و توجه هنرمند به طبیعت است. هنر و پزشکی هر دو نیاز به جست‌وجو و کاوش دارند؛ به همین دلیل پزشکی را هنر می‌نامند (Downie, 2000, 172). یکی از رابطه‌های پزشکی و هنر، علم تشریح بوده که پزشک و هنرمند به شناخت بدن انسان توجه می‌کرده‌اند. هنرمندان رنسانس برای مطالعات تشریحی خود از روی بدن انسان نقاشی می‌کردند. از طرفی وزالیوس^۱ پدر علم تشریح نیز تمامی بدن را تشریح و حتی روده کوچک را سانتی‌متر به سانتی‌متر آزمایش می‌کرد و مشاهدات او توسط همکارش نقاشی می‌شد و به‌صورت باسمه درمی‌آورد (Fentzmeier, 1987, 147). نوآوری‌های تکنولوژیک و اکتشافات علمی نیز بازنمایی هنری مانند عکاسی را به‌وجود آورد و توانستند چشم‌انداز تازه‌ای به‌روی پژوهش‌های زیباشناختی بگشایند (Guter, 2016, 150). یکی از مباحث تعامل هنر و پزشکی این است که هنر به‌عنوان ابزاری برای آگاهی‌دادن درباره آناتومی داخلی بدن و شناخت نوع بیماری مرتبط با آن اعضاء به مخاطب استفاده کرد. سرطان‌های کولورکتال به‌عنوان یک معضل و سومین عامل مرگ‌ومیر در ایران و در مقیاس جهانی، چهارمین عامل مرگ‌ومیر شناخته می‌شود (Razavi et al, 2024, 711) بنابراین برای پیشگیری، معالجه و مراقبت لازم است افراد آگاهی لازم نسبت به این بیماری داشته باشند. به‌همین منظور در این پژوهش پرسش این است که آگاهی از سرطان‌های کولورکتال از طریق آثار هنری چگونه بازنمایی می‌شود؟ با این هدف که؛ انتقال پیام‌های سلامت‌محور و آگاهی درباره اندام‌های داخلی بدن و سرطان کولورکتال به شکل درستی ارائه شود. در مراحل انجام پژوهش ابتدا بیماری مورد مطالعه معرفی می‌شود و سپس بازنمایی از طریق آثار هنری مانند نقاشی، مجسمه‌سازی، چیدمان و عکس توصیف و تحلیل می‌شوند. این پژوهش دارای ماهیت کیفی، روش تحقیق توصیفی - تحلیلی با رویکرد میان‌رشته‌ای است. گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای، مشاهده، مصاحبه و میدانی است. تصاویر میدانی از طریق مشاهده بیماران در اتاق عمل بعد از جراحی و برداشت بافت‌های سرطانی عکس برداری شدند که برای تحلیل مضمون بیماری‌های کولورکتال، به‌عنوان نمونه‌های مثالی در نظر گرفته شده‌اند.

مبانی نظری

آگاهی به‌طور ضمنی بر تعدادی مفهوم متفاوت دلالت دارد. بلاک^۲ چهار نوع آگاهی را از هم متمایز می‌کند: آگاهی پدیداری، خودآگاهی (Ghiyathvand, 2011, 157)، آگاهی نظارتی و آگاهی دسترسی (Shahmoradi, 2011, 7). یکی دیگر از مفاهیم آگاهی، مفهوم بدن‌آگاهی است که بر دو پرسش مهم تمرکز دارد: بدن‌آگاهی ما چه تفاوتی با دیگر اشیاء دارد؟ عمل و بازنمودهای ذهنی بدن چه نقش‌هایی در بدن‌آگاهی دارند؟ فیلسوفان به بدن‌آگاهی توجه نسبتاً اندکی مبذول داشته‌اند، اما پدیدارشناسان به نحوی درخور توجهی استثناء هستند. بررسی بدن به‌تازگی نیز در عصب‌شناسی شناختی رواج یافته است (De Vénimon, 2013, 5). نظریه‌های بدن‌آگاهی شامل رهیافت‌های

بازنمودگرایانه و رهیافت حسی حرکتی است. هر دو رهیافت اهمیت ویژه‌ای برای بدن آگاهی قائل هستند و هر دو به اختلال‌های مرضی، عمل و مکان‌مندی تجربه‌های بدنی علاقه‌مندند. رهیافت بازنمودگرایانه ریشه در فلسفه تحلیل دارد اما رهیافت حسی عمدتاً در سنت پدیدارشناسی ریشه دارد. رهیافت اول بازنمودهای ذهنی را هسته بدن آگاهی فرض می‌کند و رهیافت دوم اهمیت تعامل با جهان را برجسته می‌کند (Ibid, 16). از آنجاکه بسیاری از آثار هنری بازنمایی یا بازآوری از طبیعت یا واقعیت هستند (Ramin, 2010, 189)، بازنمایی به شکل یک رابطه هدفمند در نظر گرفته می‌شود و در این رابطه هم وجود هنرمند که اثر را خلق می‌کند و هم مخاطب که اثر را می‌فهمد، ضروری هستند (Guter, 2016, 38)؛ بنابراین در این پژوهش تأکید بر مفهوم بدن آگاهی بازنمودگرایانه است. با این فرض که محتوای اثر هنری درباره مفهوم سلامت، شناخت آناتومی بدن، نوع بیماری و پیشگیری درباره سرطان کولورکتال باشد، رابطه بین فرم و محتوا و پیامی که با بیان هنری در آثار مختلف به مخاطب انتقال می‌یابد، آگاهی از بدن را در معرض نمایش تماشاگر و بیننده قرار دهد.

در تصویرسازی تشریحی، در طول زمان هنرمندان و دانشمندان روشی را برای نمایش بدن و نحوه تصور آن بررسی کرده‌اند. سنت تصویرسازی تشریحی امروز نیز ادامه دارد، اما «نقاشان پزشکی» به جای «هنرمندان نقاش» با تشریح‌گران همکاری می‌کنند و تصاویری برای انتشار آثار تهیه می‌کنند. از این رو، هنر و آناتومی به شدت با مؤسسات پزشکی پیوند دارد (Kadyss, 2004, 32). هنرمندان دوران رنسانس به خصوص پولایوئولو^۳ و لئوناردو داوینچی^۴ با تجربیات خود در تحول علم کالبدشناسی نقش داشتند و از آن زمان، مطالعه صور و تناسبات کالبد انسان در آکادمی‌های هنری اهمیت یافت (Pakbaz, 2020, 498). داوینچی برای آنکه به اسرار بدن آدمی پی ببرد، بیش از سی جسد انسان را تشریح کرد (Gombrich, 2020, 284). میکلائو^۵ هنرمند فلورانس نیز درباره کالبدشناسی انسان به پژوهش مستقیم پرداخت و اجساد را تشریح می‌کرد (Ibid, 295). برگه‌ای از دست‌نوشته‌های لئوناردو داوینچی حاوی نقاشی از دستگاه گوارش شامل معده، طحال، کبد، آپاندیس، سکوم^۶ با قلم و جوهر، حاوی یادداشتی درباره روده بزرگ حدود ۱٫۸ متر، روده کوچک حدود ۷٫۵ متر و همچنین دوازدهه^۷، ژژونوم^۸ و ایلئوم^۹ که به صورت طرح‌واره به تصویر کشیده در شکل ۱ قابل مشاهده است.

شکل ۱. برگه‌ای از دست‌نوشته لئوناردو داوینچی، نقاشی دستگاه گوارش. ۱۵۰۸ م. (URL 1)

در تعریف هنرهای تجسمی؛ آن دسته از هنرهایی که در وهله نخست با چشم مشاهده می‌شوند و در مواردی با حس لامسه نیز ارتباط دارند را هنرهای بصری^۱ گویند و انواع بسیار متفاوتی از جمله نقاشی، طراحی، گرافیک، چاپ و عکاسی را شامل می‌شود. برخی از هنرهای بصری مانند مجسمه‌سازی، معماری و به‌طور کلی آثار هنری واجد سه بعد را هنرهای تجسمی یا پلاستیک^{۱۱} می‌نامند (Pakbaz, 2020, 797). امروزه با کشف ابزارهای فناوری جدید مانند عکاسی و پرتوایکس روش‌های جدیدی برای دیدن بدن ممکن شد. به‌این‌ترتیب، هنرمندان امروزه دیگر به نقاشی و شکل اشاره نمی‌کنند بلکه به بدن اشاره می‌کنند. در سال‌های اخیر نیز بدن به‌عنوان حامل هویت، جنسیت، نژاد و یا طبقه اجتماعی دوباره وارد شیوه‌های گفتمانی شده است. هرچند قرن‌های زیادی است که انسان‌ها به‌دنبال درک پیچیدگی‌های بدن، به هر دو روش هنری و آناتومیک بوده‌اند. در بررسی مقایسه‌ای هنر و پزشکی در طول زمان، هنرمندان و پزشکان به روش‌های پیشرفته برای تصویرسازی و درک ساختار و کارکردهای بدن داخلی پرداخته‌اند.

امروزه نیز، با پیشرفت فناوری و علم و با پیشرفت سریع علوم قانونی و پزشکی، تعدادی از هنرمندان معاصر به این امر می‌پردازند (Kadyss, 2004, 33)؛ بنابراین آنچه در این پژوهش مطرح می‌شود آگاهی به مخاطب درباره شناخت اعضای داخلی و بیماری مربوط به آن درباره یک مورد خاص از بیماری است که تماشاگر با دیدن آثار هنری به‌طور ساده برای او قابل درک و شناخت باشد. به همین منظور تصاویر واقعی از اتاق عمل گرفته‌شده که انتخاب این آثار

با کمک افراد بیمار درگیر بیماری به صورت هدفمند انتخاب شده است و بازنمایی آن‌ها در آثار هنری است؛ با این فرض که بیشترین تأثیر را بر مخاطب برای آگاهی و شناخت داشته باشند.

پیشینه پژوهش

استفاده از هنرهای زیبا در پزشکی سابقه طولانی دارد. مطالعات متعددی در زمینه مزایای هنر در پزشکی انجام شده است؛ با این حال هنوز هم شکاف‌هایی در دانش آگاهی دادن و ارتباط هنر و پزشکی وجود دارد. مطالعاتی به مهارت‌های مشاهده عینی و توانایی ذهنی خود برای تفسیر حالات چهره بیماران قبل و بعد از استفاده از هنر پرداختند. تحقیقاتی نیز مزایای مداخلات هنرهای زیبا را در بهبود ذهن آگاهی، شناسایی داستان بیمار و آگاهی عاطفی در میان شرکت‌کنندگان نشان دادند. پژوهش‌های انجام شده در زمینه سرطان‌های کولورکتال نیز، بیشتر با موضوعاتی مانند بار اقتصادی این بیماری بر روی خانواده، تأثیر داروهای شیمیایی و گیاهی، شاخص‌ها و ویژگی‌های اپیدمیولوژیک، خطر نسبی مرگ و بقا، مدیریت، پیشگیری، تشخیص زودهنگام و مدل پیشگیرانه سلامت را بررسی کردند. نمونه‌هایی از تحقیقات گذشته در زمینه سرطان‌های کولورکتال بدین شرح است:

کیهان فاتحی، فریماه رحیمی و رضا رضایتمند (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان «بار اقتصادی سرطان کولورکتال: مطالعه مرور حیطه‌ای» سرطان کولورکتال را به عنوان سومین سرطان شایع جهان معرفی کردند که در سال ۲۰۲۰ نزدیک به دو میلیون نفر در سراسر دنیا به این نوع سرطان مبتلا شدند. همچنین افزایش میزان بروز این بیماری را از منظر اقتصادی بررسی کردند که در صورت عدم پیشگیری، هزینه‌های جبران‌ناپذیری در تشخیص و درمان باید پرداخت. سید مهدی جلالی، ایراندخت کرد جزی و سید علی جلالی (۲۰۰۴) در مقاله‌ای با عنوان «ویژگی‌های اپیدمیولوژیک سرطان کولورکتال در یک دوره ۲۰ ساله (۱۳۶۰-۸۰) در افراد مراجعه‌کننده به بیمارستان امام خمینی تهران» ۹۰۰ بیمار مورد بررسی قرار گرفت. آنها به این نتایج دست یافتند که با توجه به عامل جنسیت، این بیماری در بین زنان، پس از سرطان ریه و پستان رتبه سوم را از نظر شیوع دارد و در بین مردان پس از سرطان ریه و پروستات قرار می‌گیرد. سرطان کولون تا سال ۱۹۹۲ م / ۱۳۷۱ ش. به مدت ۴۰ سال ثابت بود. در این پژوهش مشاهده شده است که از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۸۰ بیش از ۲۵٪ بیماران سن زیر ۴۰ سال درگیر این نوع سرطان شدند و این نشان‌دهنده جوان بودن بیماران ایرانی است.

پژوهش‌هایی نیز رابطه پزشکی و هنر را مورد بررسی قرار دادند. النی جمیتو^{۱۲} (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان «دارو برای هنر؟ یک مطالعه فلسفی در مورد رابطه پزشکی، هنر و علم» به بررسی رابطه پزشکی و هنر از طریق رویکرد نظری و نقش پزشک در کارایی هنر می‌پردازد. تعریف پزشکی، به عنوان یک هنر یا علم در این پژوهش مورد بحث است و جراحی‌های زیبایی تناسخ سنت اورلان را مورد مطالعه قرار می‌دهد و ارتباط مستقیم بین پزشکی و هنرهای تجسمی را بیان می‌کند. آرنو کی کوماگای^{۱۳} (۲۰۱۲) در مقاله‌ای با عنوان «رویکردی فلسفی برای استفاده از هنرهای خلاقانه در آموزش پزشکی» بیان می‌دارد که مریبان پزشکی از هنرهای تجسمی برای تقویت مهارت کارآموزان استفاده کرده‌اند. هنر را به عنوان وسیله‌ای برای تأمل در معنای بیماری و ماهیت پزشکی می‌داند. همچنین اشاره دارد که در دانشکده

پزشکی دانشگاه میشیگان، خلق آثار هنری، بر اساس داستان‌هایی که بیماران از زندگی خود می‌گویند، صورت می‌گیرد. این آثار به‌عنوان شاهد عینی برای یادگیری، تعامل و درک ضمنی مورد استفاده است. همچنین مبانی نظری و اطلاعات عملی دربارهٔ ادغام علوم انسانی و هنر ارائه می‌دهد که به پزشکان در آموزش کمک می‌کند.

دارل ایوانز^{۱۴} و لارنس توبل^{۱۵} (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «هنر، آناتومی و پزشکی: آیا هنر در آموزش پزشکی جایی دارد؟» برای نشان دادن اینکه هنر می‌تواند برای آموزش مهارت‌های مشاهده‌ای در دانشجویان پزشکی استفاده شود، در یک دورهٔ ۸ هفته‌ای هنر در پزشکی به دانشجویان سال اول در دانشکده پزشکی ارائه شد. بازخورد دانشجویان نشان داد که ارتباط قوی بین هنر و پزشکی وجود دارد و اینکه هنر می‌تواند در آموزش پزشکی نقش داشته باشد و به‌طور خاص از طریق تجزیه و تحلیل هنر برای توسعه مثبت مهارت‌های مشاهده‌ای ممکن است برای گنجاندن در برنامه‌های درسی پزشکی آناتومی و مراقبت‌های بهداشتی توجه جدی داده شود. ضرورت پژوهش حاضر این است که آگاهی‌دادن به مخاطب اعم از مخاطب خاص مانند دانشجویان و دانش‌آموزان و مخاطب عام مانند مردم عادی در خصوص شناخت آناتومی داخلی بدن و یک نوع از بیماری مربوط به آن یعنی سرطان کولورکتال خواهد بود. این آگاهی‌دادن از طریق بازنمایی شکلی و محتوایی در آثار هنری صورت می‌گیرد که در پژوهش‌های پیشین کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

روش پژوهش

این تحقیق کیفی با هدف کشف ارتباط بین هنر و پزشکی در آگاهی‌دادن به مخاطب، بر تحلیل‌های مضمونی تأکید دارد. روش توصیفی، تحلیلی با رویکرد میان‌رشته‌ای، پدیدهٔ مرکزی مورد مطالعه موضوع آناتومی داخلی بدن مرتبط با سرطان‌های کولورکتال است. گردآوری داده‌ها، یادداشت‌های میدانی مبتنی بر مشاهده، مصاحبه، داده‌های تصویری، متنی و کتابخانه‌ای است. برخی تصاویر بعد از عمل جراحی ثبت شدند، مصادیق آن‌ها شامل عکس و اشیا بوده و فرمت اطلاعات گردآوری شده به صورت عکس و اشیا فیزیکی است. نمونه‌گیری هدفمند از نوع موارد مطلوب برای توصیف موردهایی که معرف موقعیت بیماری کولورکتال هستند. سعی شده است از بین تصاویر ثبت شده نمونه‌های هدفمند انتخاب شود که مکمل داده‌های متنی و برای تحلیل مضامینی باشد که بیان آن‌ها در قالب کلمه دشوار است.

سرطان کولورکتال

سرطان‌های کولورکتال از رشد غیرقابل کنترل سلول‌های اپیتلیال^{۱۶} در لایه‌های کولون^{۱۷} و رکتوم^{۱۸} دستگاه گوارش ایجاد می‌شود. این بیماری سومین سرطان شایع و یکی از دلایل اصلی مرگ‌ومیر ناشی از سرطان در جهان است. شیوع این بیماری در ایران طی دورهٔ ۲۵ ساله افزایش یافت (Razavi et al, 2023, 711). بیماری سرطان روده بزرگ، بیماری خاموشی است که باید جدی گرفته شود. این بیماری به دلیل رشد غیرطبیعی سلول‌ها اتفاق می‌افتد که می‌توانند به بافت‌های دیگر بدن حمله کنند یا در آن‌ها تکثیر یابند. سرطان کولورکتال اغلب از تجمع خوش‌خیم و

توده‌ای شکل سلول‌های جداره روده که اصطلاحاً پولیپ^{۱۹} نامیده می‌شوند، منشأ می‌گیرند. بررسی و غربال‌گری^{۲۰} منظم، به‌منظور پیشگیری از تبدیل پولیپ‌های روده به سرطان، توسط متخصصین توصیه می‌شود. این سرطان شامل چهار مرحله است: مرحله اول، سطح مخاطی روده بزرگ را گرفتار کرده و محدود به دیواره کولون یا رکتوم است. مرحله دوم توده سرطانی، از سطح مخاطی و جدار کولون و رکتوم خارج شده ولی هنوز غدد لنفاوی نزدیک محل ابتلا را گرفتار نکرده است. در مرحله سوم تومور به غدد لنفاوی نزدیک، انتشار پیدا کرده ولی نقاط دوردست را هنوز مبتلا نکرده است. مرحله چهارم: سرطان به نقاط دوردست متاستاز^{۲۱} داده و امکان ابتلا و گرفتاری ارگان‌هایی مثل کبد و ریه وجود دارد. درمان جراحی در مراحل اولیه، اگر اندازه سرطان کوچک و محدود به مخاط بوده و تهاجم به بافت‌های اطراف نداشته باشد، روش‌های کمتر تهاجمی برای درمان آن انتخاب می‌شود. این روش‌ها شامل موارد زیر است: برداشتن پولیپ‌ها به وسیله کولونوسکوپی، رزکسیون^{۲۲}، کولکتومی^{۲۳}، شیمی‌درمانی^{۲۴} و رادیوتراپی. درمان تسکینی نیز، رویکردی است که باعث کاهش آلام و استرس بیمار به‌منظور افزایش کیفیت زندگی او می‌شود. برای نیل به این هدف همکاری گروه پزشکی، پرستاری و ارتباط مستمر و صمیمی و جدی آن‌ها با بیمار و خانواده وی مهم و حیاتی است. روش‌های کمک‌کننده دیگر به خود بیمار شامل ورزش، موسیقی، رقص، هنر، تمرین‌های ریلکسیشن و کاهش استرس و مدیتیشن است (Manoochery, 2020, Dec.23). ضمن آشنایی با این نوع بیماری، نمونه‌ای از جراحی برداشتن روده بزرگ و امنتوم^{۲۵} به علت سرطان روده در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۲. برداشتن روده بزرگ و امنتوم، با برش ۱۰ سانتی روی شکم

بازنمایی فرم و محتوای سرطان کولورکتال در آثار هنری

وقتی به بدن توجه می‌شود، از موقعیت و حرکت اعضاء و جوارح می‌توان از درد و احساس خود مطلع شد. البته ممکن است توصیف آنچه احساس می‌شود مشکل باشد (De Vénimon, 2013, 6). بدن را می‌توان برخلاف دیگر اشیای فیزیکی، از طریق حواس بیرونی و درونی ادراک کرد. این دوگانگی دسترسی به بدن در بهترین شکل در چیزی بیان می‌شود که به پدیده لمس‌کننده (لمس از درون) و لمس‌شونده (لمس از بیرون) معروف است؛ اما اطلاعات

ما از «بدن آگاهی» از درون ضعیف است مگر در مواردی که احساس درد باشد. در برخی موارد نیز ممکن است فرد اعصاب حس پیرامونی او قطع باشد و نتواند سیگنال‌های مربوط به لامسه و حس عمقی را دریافت کنند و تا حدودی فاقد بدن آگاهی از درون است (Ibid, 7-8). از آنجا که ثابت شده است با ایجاد تغییر در نحوه زندگی، می‌توان از شیوع بیماری سرطان کولورکتال تا حد زیادی کاست و بار بیماری را در سطح ملی کاهش داد (Jalali, Kordjazi & Jalali, 2004, 728). یکی از راه‌های کاهش این بیماری، آگاهی‌داشتن برای پیشگیری است که بازنمایی اطلاعات مربوط به آن از طریق آثار هنری در قالب‌های مختلف امکان‌پذیر است. «صورت و فعالیت‌هایی که برای یک کار هنری انجام می‌شود از یک رسانه به رسانه دیگر متفاوت است. قالب‌های متفاوتی چون نقاشی، مجسمه، عکس، فیلم، کتاب، رقص و تئاتر می‌تواند باشد» (Ramin, 2010, 359) و در نحوه بازنمایی، متناسب با رسانه هنری، انتقال معنا صورت می‌گیرد (Guter, 2016, 189). کارمایه هنرمند اشیا، رویداد و موقعیت است که به صورت عینی، واقعی، ذهنی، تصویری، موضوع (عنوان یک اثر)، نقاشی (برای روایت و توصیف)، مجسمه‌سازی یا هنرهای تجسمی (پلاستیک) در فضای سه‌بعدی، ساخت سازه (کونستروکسیون) از مواد مختلف، عکاسی رسانه‌ای در عرصه اطلاعات است.

خلق فضای جدید؛ فرم به مثابه کالبد

مجسمه‌سازی نرم یا هنر نرم^{۲۶}؛ اصطلاحی برای توصیف اشیای سه‌بعدی است که با موادی مانند پارچه، طناب، لاستیک، وینیل، چرم، نمد و مقوا ساخته می‌شود. شماری از مجسمه‌سازان دهه‌های اخیر مواد نرم و سخت را باهم تلفیق کرده‌اند (Pakbaz, 2020, 637). برای آگاهی و شناخت از روده بزرگ می‌توان فرم به مثابه کالبد یا شکل مشهود در فضا (دوبعدی یا سه‌بعدی) را از طریق مجسمه‌سازی (سازه‌های بادی) خلق کرد. این سازه‌ها هم قابل مشاهده هستند، هم می‌توان آن‌ها را لمس کرد. «بافت^{۲۷} عنصری است که از طریق دیدن، احساس لمس کردن را در بیننده برمی‌انگیزد. بافت‌ها بر چهار نوع واقعی، ساختگی، انتزاعی و ابداعی هستند. بافت واقعی کیفیت است در رویه‌ی شیء که از طریق حس لامسه تجربه می‌شود. این نوع بافت، به حوزه مجسمه‌سازی تعلق دارد» (Pakbaz, 2020, 115). با ساخت این سازه‌ها می‌توان با اثر هنری تماس داشت. تماس، شکل مادی است که پیام در آن جای می‌گیرد و به مخاطب یا گیرنده می‌رسد (Ahmadi, 2008, 446). حس لامسه از سرچشمه‌های بدن آگاهی است و به واسطه گیرنده‌های مکانیکی پوستی کار می‌کند. این حس اطلاعاتی درباره جهان بیرون (شکل اشیای لمس‌کننده) و هم درباره درون بدن (شکل اشیای لمس‌شده) و فشار روی بخش خاصی از پوست همراه دارد (De Vénimon, 2013, 10). همچنین در اقدامات جراحی، نیز جراح از طریق حس لامسه، سفتی و نرمی بافت‌ها را حس و مختصات آن‌ها را شناسایی می‌کند. تومورهایی که در زیر بافت‌ها قرار دارند، ممکن است با تصویربرداری‌های پیشرفته قابل شناسایی نباشند اما با حس لامسه می‌توان آن‌ها را کشف کرد. با این فرض که مجسمه‌های پلاستیکی یا سازه‌های بادی از حس بنیادی لمس باشند، بازنمایی روده و ساختار مربوط به نوع بیماری با پولیپ‌ها و تومورهای درون و بیرون آن به کمک مجسمه پلاستیکی یا سازه بادی که با روده واقعی یک ریخت

است، مخاطب با دیدن و لمس آن می‌تواند ارتباط بگیرد و میل به دانستن اطلاعاتی درباره آن داشته باشد (تصاویر ۳ و ۴).

شکل ۴. سازه بادی، بدن آگاهی از اندام درونی، راه رفتن در روده بزرگ برای آموزش. (URL 3).

شکل ۳. سازه بادی، بدن آگاهی از اندام درونی، سرطان؛ پیشگیری با سفر در روده بزرگ. (URL 2).

آثاری که با هدف خاص قرارگیری یا نمایش در حوزه عمومی معمولاً در فضای خارج و در دسترس همگان طراحی و اجرا می‌شوند، می‌تواند اصطلاحی عام برای هنر همگانی^{۲۸} در نظر گرفت، این هنر با شهر و شهروندان پیوند دارد و علاوه بر سازه‌های معماری و نقاشی می‌توان طیف انواع مجسمه را در برگیرد. حال این آثار ممکن است ناپایدار یا ماندگار باشد. این هنر خلاقیت هنری صرف نیست، نوعی تولید فرهنگی و اجتماعی مبتنی بر نیازهای مادی و معنوی شهروندان است (Pakbaz, 2020, 798)، بنابراین این سازه‌ها یا مجسمه‌های پلاستیکی مشابه می‌توانند به عنوان نوعی هنر همگانی برای آگاهی شهروندان از نوع بیماری و آناتومی داخلی بدن ساخته شود.

چیدمان^{۲۹}، اشیاء سه بعدی از آناتومی داخلی بدن

چیدمان یا اینستالیشن؛ اصطلاحی عام به معنای آراستن اشیاء در یک نمایشگاه، آویختن نقاشی‌ها بر دیوار، چیدن مجسمه‌ها و مانند آن، اما در معنای خاص، اثری است منحصربه‌فرد در اندازه بزرگ، در فضایی معین غالباً داخل گالری و در مدت زمان معین قرار می‌گیرد. اثری است که در زمان و فضا تجربه می‌شود و رابطه‌ای دوسویه با بیننده دارد. سابقه این هنر به برخی آثار مارسل دوشان، فوتوریست‌ها، دادائیست‌ها و سورئالیست‌ها بازمی‌گردد (Pakbaz, 2020, 105).

یکی از هنرمندان این‌گونه از آثار هنری، آنت مسیجر^{۳۰} (متولد ۱۹۴۳ م) است؛ آثار او ما را به اعماق حفره بدن انسان می‌برد، اشکالی آشنا اما به طرز عجیبی جذاب مانند استالاکتیت^{۳۱} آویزان از اندام‌های بزرگ بدن هستند، با پارچه‌های نرم و پر شده از پنبه و پشم در رنگ‌های مختلف دیده می‌شوند. این اشیاء ساده مانند اسباب‌بازی‌های پارچه‌ای پر شده هستند که کلاس‌های علوم مدرسه را یادآوری می‌کنند. از اینکه از صنایع دستی و مواد داخلی پشم و پنبه استفاده می‌کند، ارتباط واضحی با هنرهای دستی زنانه از جمله سوزن‌دوزی برقرار می‌کند. همان‌طور که در قرن نوزدهم میلادی، سوزن‌دوزی و زنانگی کاملاً درهم آمیخته شد. بر اساس این استنباط، گویی جذاب‌ترین کار توسط

منفعل‌ترین و زنانه‌ترین زنان تولیدشده است و اجسام را تقریباً به هم دوخته‌اند و از نخ‌های پشم آنگورای تیره آویزان کردند. چراغ‌هایی جداگانه در داخل دستگاه آویزان هستند شکل‌های آن‌ها را روشن و آشکار می‌کند و مانند پروب‌های^{۳۲} پزشکان، یکی را از دیگری مشخص می‌شود و تماشاگر را تشویق می‌کند اعضای بدن را به دقت بررسی کند (Rozsika, 1984, 11). حس لمس در بدن و آناتومی آنت مسیجر، یک عنصر کلیدی است. او مخاطب را به درون بدن دعوت می‌کند و به علت حس لمس، بینندگان در اثر غرق‌شده و با آن در تعامل هستند (Kadyss, 2004, 27). مسیجر نمایش خود را بر استاندارد پزشکی آناتومی که در قرن بیستم تأسیس شد و بر اساس مدل آناتومیکی دکتر هنری گری^{۳۳} بنا کرد (Ibid, 28). از طرفی در این چیدمان با بهره‌برداری از موادی مانند پنبه، پشم و پارچه، آن‌ها را به مواد باارزش بالاتری تبدیل کرد و با تبدیل آن‌ها به ارگان‌های داخلی بدن و آوردن به فضای عمومی به نظر می‌رسد بازی‌های کودکی را به دنیای بزرگسالان وارد کرد که این می‌تواند جذابیت و توجه به اندام داخلی را افزایش دهد.

شکل ۶. تصویر واقعی، برداشت کامل روده بزرگ مبتلا به سرطان

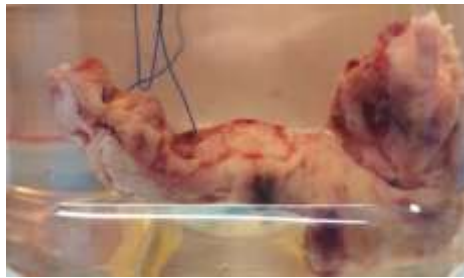

شکل ۵. چیدمان نفوذ به آناتومی داخلی بدن، آنت مسیجر، فرانسه. (Özkendirci, 2018, 219)

بنابراین ترکیب یک مدل آناتومیکی سه‌بعدی آویزان از عناصر داخلی بدن می‌تواند توصیفی نمادین از اجزای بدن را نشان دهد و نمایشی از یک تجربه کاملاً بصری است که در ذهن مخاطب می‌ماند. این نفوذ به درون از طریق آشنایی واقعی نیست، بلکه از بازنمایی‌های بصری استفاده می‌شود. می‌توان برای ساخت این آثار از عناصر و رنگ‌های به‌کاررفته واقعی در پزشکی استفاده کرد. همان‌طور که در شکل ۶ آمده یک نمایش از درون انسان که توسط پزشک جراح قابل لمس است و تماشاگر با دیدن آن مادیت بدن خود را به یاد می‌آورد و از طریق بینایی به صورت ذهنی آن را لمس می‌کند؛ اما در شکل ۵ بازنمایی از این حوزه واقعی سعی شده است تماشاگر با حس لامسه آن را تجربه کند. ممکن است این درک از ساختار بدن در این اثر نوآورانه نباشد اما در ارائه ارگان‌های داخلی بدن به صورت سه‌بعدی و تصادفی در فضای نمایشگاه دارای جذابیت و مورد توجه بیننده است.

فرم به مثابه نوع یا سنخ (نقاشی)

نقاشی، رسانه و هنری بازنمودی است. به این معنا که ارزش‌های هنری یا زیبایی‌شناختی یک تابلو، دست‌کم تا اندازه‌ای از ویژگی‌های بازنمودی منشأ می‌گیرد (Currie, 2008, 93). شباهت بر پایه یک ریختی جزئی، در بازنمایی هنری و علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در برخورد با یک نقاشی، همه اجزای آن به جز یک بخش را به خوبی درک می‌کنیم و پی می‌بریم که بخش‌های مورد نظر چه چیزی را بازنمایی می‌کنند (Yaghmaei & Sheikh Rezaei, 2012, 122). با این فرض که نقاشی بیشتر برآمده از حس سطحی بینایی است، از طریق بازنمایی اشیاء می‌توان اطلاعاتی موثق درباره شیء به دست آورد که مستقیماً در دسترس نیست. نقاشی به عنوان یکی از رسانه‌هایی است که می‌تواند در علم پزشکی برای شناخت اولیه از وجود بیماری به مخاطب استفاده کرد. نمونه بافت جراحی پرولاپس^{۳۴} رکتوم در شکل ۷ قابل مشاهده است. این تصویر، عکسی واقع‌گرایانه از نمونه بافت جراحی شده است که فرم آن توجه مخاطب را برمی‌انگیزد. اگر آن را به مثابه شیء در نظر بگیریم که نقاشی شود، بازنمایی آن حاوی اطلاعاتی درباره بافت و حقیقت شیء می‌دهد. شیء بازنمایی شده، در حقیقت بافتی سرطانی است که در بدن یک انسان وجود دارد و به عنوان اثر هنری در دید مخاطب قرار می‌گیرد تا توجه او را برانگیزد (شکل ۷).

شکل ۷. نمایش بافت به صورت مجازی در عکاسی، نمونه بافت جراحی پرولاپس رکتوم و رکتوسل یا استاپلر PPH

بافت از عناصر بصری است که می‌تواند به صورت مجازی یا حقیقی به نمایش گذاشته شود (Moghbeli, 2016, 20). برای شناخت از تأثیر دیدن عکس یا نقاشی بر بدن آگاهی، نگارندگان در پرسش از کسانی که تحت عمل جراحی بیماری‌های کولورکتال قرار گرفتند مخصوصاً کسانی که روده بزرگ آن‌ها به صورت کامل درآورده شد، با دیدن نمونه عکس‌های گرفته شده از اتاق عمل، برخی افراد احساس می‌کردند هنوز آن عضو در بدنشان وجود دارد، برخی نیز این حس را داشتند که چیزی از درون آن‌ها کم شده است و برخی از فقدان آن اندام غیبه خوردند. این احساسات با اطلاعات لمسی و بصری با دیدن این تصاویر بیان شد. وقتی به این بافت جدا شده از بدن نگاه می‌کردند، احساس لمس آن را داشتند. این تصاویر به افراد سالم نیز نشان داده شد و اکثر افراد تحمل دیدن آن تصاویر را نداشتند؛ علی‌رغم اینکه اطلاعات آن‌ها از اندام‌های داخلی بدن ضعیف و با این‌گونه سرطان نیز ناآشنا نبودند اما سعی در شناخت بیشتر نداشتند. حال اگر این تصاویر پزشکی همراه با توضیحی درباره آن اندام و نوع بیماری سرطان، به اثر هنری تبدیل شود در بدن آگاهی و پیشگیری از بیماری بیشتر کمک می‌کند. نمایش بافت به صورت مجازی در عکاسی از بافت جراحی در شکل ۷ آمده است.

عکس؛ بازنمون طبیعی شیء

عکاسی از هنرهای تجسمی مدرن^{۳۵} است (Moghbeli, 2016, 43). عکس نیز مانند نقاشی، بازنمایی رسانه‌ای و هنری است. البته عکس، بازنمود طبیعی یا نشانه طبیعی اشیاست و رابطه موضوع با عکس در مقایسه با نقاشی نزدیک‌تر است (Currie, 2008, 127). نقاشی در واقع‌گرایانه‌ترین شکل، به لحاظ معرفت‌شناختی غیر شفاف است (Guter, 2016, 139)؛ اما عکس واقعیت را چنان منعکس می‌کند که نقاشی هرگز به پایش نمی‌رسد. عکس به محتوایش وابسته است و اطلاعات را به مخاطب انتقال می‌دهد (Ibid, 149). همچنین از عکس می‌توان در رسانه‌های دیگر مانند نقاشی، اینستالیشن (چیدمان)^{۳۶}، ویدئو یا در خلق آثار دیگر استفاده کرد (Pakbaz, 2020, 105). در بازنمایی علمی و هنری بازنما، هدف و رابطه بازنمایی وجود دارد (Yaghmaei & Sheikh Rezaei, 2012, 117). بازنما، حاوی اطلاعاتی درباره هدف است و رابطه بازنمایی عینی است (Ibid, 120). بر این اساس در تصاویر ۸ الی ۱۰ عکس‌ها، منبع بازنمایی از نمونه بافت‌هایی هستند که بعد از عمل جراحی‌های کولورکتال توسط نگارندگان برداشته شد و حاوی اطلاعاتی درباره سرطان‌های کولورکتال هستند. توضیحات در زیر عکس درباره بیماری و خود عکس نشان‌دهنده بافت‌های جراحی است که برای مخاطب بازنمایی می‌شود. آنچه در این تصاویر مهم است، محتوای اطلاعاتی است که در دسترس مخاطب قرار می‌گیرد تا از این بیماری آگاه شود.

البته از طرفی نیز باید به این نکته توجه داشت که رسانه‌های تصویری مانند عکس، هم‌زمان با رشد علوم و تکنولوژی به امری اجتناب‌ناپذیر در هنر معاصر تبدیل شد. ما اکنون در عصر فرا رسانه‌ای زندگی می‌کنیم و اصولاً نوع رسانه‌ای که برای بیان هنر به کار می‌رود چندان مهم نیست و شاهد چرخش به سوی عکاسی و ویدئو هستیم (Ghaidi-Heidar, 2005, 133). یک تصویر هر پایه‌ای که داشته باشد، از جمله پایه‌های ذهنی، اساساً به یک فرم و ماده‌ای ثابت قابل تشبیه است (Shairi, 2014, 43)؛ بنابراین تصویر به وسیله شمایل خود تعریف می‌شود و می‌تواند تفاسیری تجسمی یا انتزاعی را در برگیرد. حال این مسئله مطرح است که آیا تصویر، تصویری از اشیاء است یا تصویری از رابطه ما با اشیاء؟ آیا تصاویری از اشیاء وجود دارد یا فقط تصاویر روابط آن؟ در دنیایی از روابط، چه وضعیتی را می‌توان به تصویر اختصاص داد؟ (Ibid, 46). به نظر می‌رسد آنچه در تصاویر برای بدن آگاهی، از درون جسم مهم است هم رابطه ما با تصاویر به عنوان بازنمایی از شیء واقعی یعنی بافت‌های داخلی بدن و هم روابط بین آن تصویر با مضمون که نشان‌دهنده نوع بیماری است.

شکل ۱۰. نمونه بافت تومور بزرگ انسدادی، خمطحالی با چسبندگی به طحال، لوزالمعده، کلیه و دوازدهه، بیمار ۳۹ ساله

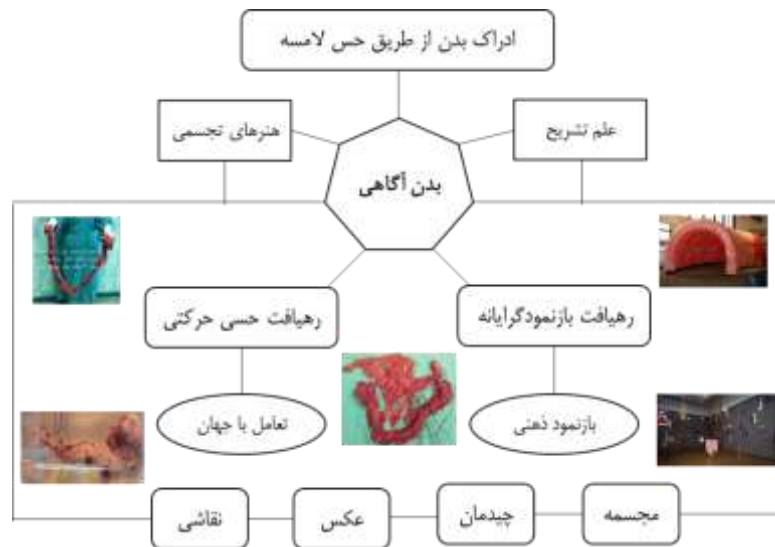
شکل ۹. نمونه بافت جراحی، سرطان سیگموئید، برش ۷ سانتی متری

شکل ۸. نمونه بافت جراحی، سرطان روده بزرگ در بیمار ۹۱ ساله

تحلیل یافته‌ها

تصاویر میدانی گرفته‌شده از اتاق عمل، به‌عنوان «مؤلفه‌های مجازی مانند شکل‌های خاص و نشانه‌های قابل تشخیص با ویژگی‌های عینی که شامل بخشی از بافت هستند» (Shairi, 2014, 158) در نظر گرفته شده‌اند. همان‌طور که هنرمندان هنر مفهومی، نمود کار آن‌ها معنایی است تا تصویری، نمایش معنا یا داشتن یک مفهوم معنایی در هنر آن‌ها مهم است، حتی وقتی از یک تصویر بازنمایی شده استفاده می‌کنند. در کاربرد هنر در پزشکی نیز تأکید بر محتوای عکس و اینکه چه چیزی را می‌خواهد نشان دهد و این عکس‌ها به‌عنوان یک پیام تصویری برای شناخت از اندام داخلی بدن و شناخت بیماری سرطان می‌تواند در هنرهای تجسمی و دیگر آثار هنری به‌کار روند. مربیان پزشکی از هنرهای تجسمی برای اهداف مختلف ابزاری مانند تقویت مهارت کارآموزان در مشاهده، توصیف، تفکر انتقادی و ارتباط می‌توانند استفاده کنند. از طرفی کالبدشناسی، مورد توجه پزشکان و هنرمندان بود و نمونه‌های زیادی از نقاشی در علم تشریح وجود دارد. قالب‌های متفاوت هنری نیز می‌توانند رسانه‌ای برای بازنمایی اندام‌های داخلی بدن برای آگاه‌شدن از آن‌ها و بیماری سرطان کولورکتال باشند. همان‌طور که پزشکی مستلزم مدیریت بدن است، هنرمندان نیز در روش‌های بازنمایی و ابزار تولید دانش به تجسم و هویت بدن علاقه دارند. هنرمندان می‌توانند در کنار پزشکان باهدف مبارزه با ناآگاهی افراد جامعه نسبت به بیماری‌هایی که با پیشگیری می‌توان از تعداد مبتلا شدن به بیماری کاهش داد، به بازنمایی آثاری با مضامین پزشکی درباره بیماری خاص روی آورند. اگر این آثار حس لامسه و مشارکت در اثر را در برگیرد شاید مؤثرتر باشد. داده‌های آماری و پزشکی در کنار آثار هنری تأثیر بیشتری برای افناع مخاطب دارد و ابزار بهتری برای آگاهی و پیشگیری خواهد بود. البته آثار هنری باید بازنمایی از واقعیت صحیحی باشد و این امر از طریق ارتباط با پزشکان و جراحان کولورکتال که موضوع بحث پژوهش حاضر است امکان‌پذیر خواهد بود و ارتباط مستقیم با بیمارانی که این تجربیات را داشتند. همان‌طور که در این پژوهش از بیماران دارای سرطان‌های کولورکتال پرسیده شد و اکثریت آن‌ها بعد از درگیر شدن به بیماری متوجه بدن‌آگاهی اندام‌های داخلی و بیماری مرتبط به آن شدند.

نمودار ۱. بدن آگاهی از آناتومی درونی با شناخت سرطان کولورکتال، طریق ادراک بدن توسط حس لامسه در آثار هنری

نتیجه‌گیری

سرطان، به‌عنوان یک معضل و سومین عامل مرگ‌ومیر در ایران بعد از بیماری‌های قلبی و تصادفات شناخته می‌شود. با پیشرفت تکنولوژی و علم پزشکی شیوه‌های جدیدی برای تشخیص و درمان سرطان کشف شده است، اما آگاهی ما از سرطان به‌خصوص سرطان کولورکتال به‌اندازه کافی نیست، علی‌رغم اینکه این بیماری، امروزه مردان و زنان زیادی را مبتلا کرده و میزان سن درگیری نیز کاهش یافته است. بافت‌برداری از قسمت‌های مختلف دستگاه گوارش در حین درگیر شدن به سرطان کولورکتال یا برداشتن کامل روده، درمان‌هایی برای این بیماری از جمله شیمی‌درمانی، پرتودرمانی و درمان هدفمند، عوامل ابتلا، نحوه جراحی، اقدام بیمار برای درمان از مراحل اولیه تا جراحی و مراقبت‌های بعد از عمل، گذاشتن کیسه استومی هر کدام روایتی است که نیاز به آموزش، آگاهی، همدلی و پیشگیری دارد. یکی از راهکارهایی که می‌توان این بیماری را به مردم شناخت و آگاهی را در دسترس قرار داد، آثار هنری است که به‌عنوان رسانه‌های مختلف و با توجه به ذائقه مخاطب می‌توان در اختیارشان قرارداد. در نقاشی شیء، صحنه یا رویدادی را می‌توان بازنمایی کرد. شیء می‌تواند تومورها، روده بزرگ یا کیسه‌های استومی باشد. به‌وسیله نقاشی، نمی‌توان واقعیت را مشاهده کرد، بلکه می‌توان به‌عنوان جذب مخاطب برای مراحل اولیه و توجه او به بودن این بیماری استفاده کرد؛ اما عکس، به موضوعش وابسته است و تصاویری از روده بزرگ و تومورهای سرطانی را به‌عنوان هدف بازنمایی، با عکس قابل استفاده است. از آنجاکه دیدن، یکی از فعالیت‌های خلاقانه ذهن است، مخاطب با دیدن این عکس‌ها می‌تواند به درکی از واقعیت و وجود این بیماری برسد. در مجسمه‌سازی نیز می‌توان بافت‌های نرمی مانند سازه‌های بادی و چیدمان‌های پارچه‌ای از روده و دیگر دستگاه گوارش ساخت که هم شباهت به آن اندام‌ها داشته باشند و هم قابل لمس و تماس توسط مخاطب به‌خصوص قشر کودک و نوجوان باشند. درست است با زبان گفتار و نوشتار می‌توان درباره بیماری به مخاطب یا خواننده اطلاعات داد و او را آگاه کرد

اما این زبان، فاقد کیفیت هنری است. هنرهای تجسمی این قابلیت را دارند که به عنوان رسانه ارتباطی، تفهیم را میسر کنند. حال این گونه آثار بازنمایی شده را می توان در فضاهای شهری مانند مترو، آگهی‌نماها، موزه‌ها، مراکز آموزشی - درمانی، بیمارستان‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها و در رسانه‌های مختلف به نمایش گذاشت تا در دسترس مخاطبان بیشتر جهت آگاهی قرار گیرد.

پی‌نوشت‌ها

1. Andreas Vesalius
2. Block
3. Antonio del Pollaiuolo
4. Leonardo Davinci
5. Michelangelo Buonarroti
6. Cecum
7. Duodenum
8. Jejunum
9. Ileum
10. Visual arts
11. plastic arts
12. Eleni Gemtoui
13. Arno K Kumagai
14. Darrell J.R. Evans
15. Lawrence T.O. Bell
16. Epithelial
17. colon
18. rectum
19. Polyp

پولیپ‌های روده معمولاً کوچک بوده علائم بالینی ندارند و یا علائم مختصر و غیر محسوس ایجاد می‌کنند (منوچهری، ۱۳۹۹).

۲۰. غربالگری در افراد معمولی جامعه از سن ۵۰ سالگی شروع می‌شود. البته در کسانی که سابقه فامیلی مثبت دارند، شروع غربالگری از ۴۵ سالگی توصیه می‌شود (منوچهری، ۱۳۹۹).

21. Metastasis
22. Bowel resection

برداشتن به وسیله آندوسکوپی، جراحی با روش کمتر تهاجمی

23. Colectomy

در این روش جراح قسمتی از روده بزرگ مبتلابه سرطان را به طور کامل برمی‌دارد. جراح اطمینان کامل پیدا می‌کند که بقیه روده بزرگ عاری از تومور و سرطان بوده و می‌تواند مجدداً دو انتهای روده را به هم پیوند بزند یا آناستوموز کند.

۲۴. باهدف از بین بردن و انهدام سلول‌های سرطانی موجود در بافت‌های اطراف و غدد لنفاوی

25. Omentum
26. soft sculpture
27. Texture
28. public art
29. installation
30. Annette Messager
31. stalactite
32. Probes
33. Henry Gray
34. Prolapse

فروافتادگی؛ افتادگی عضو یا بخشی از بدن از محل طبیعی خود بر اثر ضعف بافت‌های نگه‌دارنده را گویند.

35. Modern Visual arts
36. Installation

References

- Ahmadi, B. (2008). Truth and Beauty; Lectures on the Philosophy of Art. Tehran: Markaz. (In Persian)
- Carrol, N. (2018). Philosophy of Art: acontemporary introduction (S. Tabatabai, Trans.). Tehran: Farhangestan - e Honar. (In Persian)
- Currie, G. (2008). Image and mind: film, philosophy and cognitive science (M. Shahba, Trans.). Tehran: mehr-niosha. (In Persian)
- De Vénimon, F. (2013). Body of Consciousness (M. Khodadadi, Trans). Tehran: qoqnoos. <https://taaghche.com/book/116222/>. (In Persian)
- Downie, R. S. (2000). The Healing Arts: An Oxford, accessed 14 Dec. 2024. 171-215 <https://doi.org/10.1093/oso/9780192632579.003.0005>.
- Fatehi K, Rahimi F, Rezayatmand R. (2023) Economic Burden of Colorectal Cancer: A Scoping Review. Payavard. 17 (1) :70-85. (In Persian)
- Fentzmeyer. G. (1987). Five thousand years of medicine (S. Agah, Trans.). Tehran: elmifarhangi. (In Persian)
- Ghaidi Heidar, Z. (2005). New Media in Late 20th Century Arts: Virtual World and Simulacra in Postmodern Art. Binab, 9: 124- 129.
- URL - <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/175238>. (In Persian)
- Ghiyathvand, M. (2011). The four meanings of consciousness. Mind Quarterly, 12 (45): 147- 174. (In Persian)
- Gombrich, E. (2020). The Story of Art (A. Ramin, Trans.). Tehran: nashre ney. (In Persian)
- Guter, E. (2016). Aesthetics A-Z (M.R. Abolghasemi, Trans.). Tehran: nashre mahi. (In Persian)
- Hamidreza, S. (2014). Image semantic sign analysis (S. Kariminejad & Others, Trans). Tehran: E. (In Persian)
- Jalali S.M, Kordjazi, I. & Jalali S.M. (2004). Epidemiological Characteristics of Colorectal Cancer in Patients Referred to Imam Khomeini Hospital During (1981-2001). RJMS; 11 (43):723-729. URL: <http://rjms.iuims.ac.ir/article-1-16-fa.html>. (In Persian)
- Kadys, S. (2004). Annette Messenger's Penetration: from having a body to being a body. Department of Art History and Communication Studies, Degree: Doctor of Philosophy, McGill University, Canada. <https://escholarship.mcgill.ca/concern/theses/bz60cw77s>.
- Manoochehry, Sh. (2020). Symptoms and treatment of colon and rectal (colorectal) cancer. [Video file]. Retrieved 2020, Dec. 23 from <https://www.aparat.com/v/Gc3Kj>. (In Persian)
- Moghbeli, A. (2016). Analysis and criticism of paintings. Tehran: Payam Noor University. (In Persian)
- Özkendirci, B. (2018). Çağdaş sanat malzemesi olarak iplik. Sanat ve Tasarım Dergisi, 8 (1), 208-224. <https://hdl.handle.net/11421/10097>.
- Pakbaz, R. (2020). Encyclopedia of Art. One Volume. Tehran: Farhang Moaser. (In Persian)
- Ramin, A. (2010). Fundamentals of the Sociology of Art. Tehran: Nashre Ney. (In Persian)
- Razavi, S.Z., Saboohi, Z., Zamani, A., Atarod, M.H., Asadzadeh, M.J., & Taheri -Kharameh, Z. (2024). Correlates of early diagnosis of colorectal cancer: A cross -sectional study. Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research, 22 (6): 709- 718. (In Persian)
- Rozsika P. (1984). The subversive stitch: embroidery and the making of the feminine. London: Women's Press.
- Shairi, H. R. (2014). Image semantic sign analysis (A. Asdanjad & Others, Trans.). Tehran: Elm. (In Persian)
- Shahmoradi, A. (2011). Consciousness as Representation: A Look at the Book Ten Problems of Consciousness, Philosophy Month Book, 49: 6-11. (In Persian)
- Yaghmaei, A. T., & Sheikh Rezaei, H. (2012). Scientific representation. Philosophy of Science, 1: 115- 134. (In Persian)
- URL 1: <https://www.rct.uk/collection/919031/recto-the-gastrointestinal-tract-and-the-bladder-verso-the-gastrointestinal-tract>
- URL 2: <https://www.estrepublicain.fr/sante/2022/03/09/cancer-la-prevention-par-un-voyage-dans-un-intestin-geant>
- URL 3: <https://communitynewspapers.com/cutler-bay/giant-walk-through-colon-to-teach-colorectal-awareness>